

Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi

Abant Journal of Cultural Studies

2024, 9(17): 64 – 86

Haber Çerçeveleme Yaklaşımı Bağlamında Kazakistan Ayaklanmasının Türk Basınına Yansıması*

In the Context of the News Framing Approach The Reflection of the Uprising in
Kazakhstan in the Turkish Press

Amannur BAGDOLLAKIZI¹

Geliş Tarihi (Received): 14.01.2024

Kabul Tarihi (Accepted): 19.04.2024

Yayın Tarihi (Published): 27.04.2024

Öz: 3 Ocak 2022 tarihinde, başlangıçta yüksek talep ve fiyat sabitlemesi nedeniyle gaz fiyatlarındaki ani keskin artıştan dolayı halkın isyan etmesi sonrasında olayların başka bir yöne gitmesi ile Kazakistan'da bazı kargaşalar yaşanmıştır. Bu çalışmanın temel amacı, gerçekleşen bu ayaklanmada Türkiye'deki Hürriyet, Cumhuriyet ve Sabah gazetelerinde yayımlanan ayaklanma ile alakalı haberlerin nasıl ele alındığını ve olayın hangi yönleriyle vurgulandığını; bu olay bağlamında haberde ayaklanma hakkında neyi öne çıkardığını sorgulamaktır. Çalışma nicel bir yaklaşımla gerçekleştirilmiştir. Analiz türü olarak içerik analizi yapılmıştır. Bu bağlamda uluslararası olaylarda Türk basınında haberin nasıl çerçvelendiği, kullanılan görseller, söylemler ve başlıkların çerçeve analizinin nasıl yorumlandığı Kazakistan ayaklanmasının da Türk basınında yer alan haberlerin çerçeve analizi yapılmıştır. Araştırma verilerinden elde edilen bulgulara göre; Hürriyet Gazetesi'nin gerek görsel kullanımı gerekse konu dağılımı bakımından Sabah ve Cumhuriyet gazetelerine göre ayaklanma olayına daha fazla yer verdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Haber, Haber Çerçeveleme, Kazakistan Ayaklanması, Türk Basını

&

Abstract: On January 3, 2022, after public outrage due to a sudden sharp increase in gas prices initially caused by high demand and price fixing, Kazakhstan experienced some disturbances. The main purpose of this study is to examine how the uprising in Kazakhstan, which occurred as a result of the sudden sharp increase in gas prices and the subsequent shift in the direction of events after public unrest, was covered in the Hürriyet, Cumhuriyet, and Sabah newspapers in Turkey. The study aims to investigate how the news related to the uprising was addressed and emphasized in these newspapers, questioning what aspects of the event were highlighted in the context of the uprising. The study was conducted using a quantitative approach, and content analysis was employed as the analytical method. In this context, a frame analysis of news articles on the Kazakhstan uprising in the Turkish press was conducted, examining how international events are framed in the Turkish media, including the framing analysis of visuals, discourses, and headlines. According to the findings obtained from the research data, it was concluded that Hürriyet Newspaper gave more space to the uprising event compared to Sabah and Cumhuriyet newspapers, both in terms of visual usage and topic distribution.

Keywords: News, News Framing, Kazakhstan Uprising, Turkish Press

Atıf/Cite as: Bagdollakızı A. (2024). Haber Çerçeveleme Yaklaşımı Bağlamında Kazakistan Ayaklanmasının Türk Basınına Yansıması, Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi, 9 (17): 64-86.

İntihal-Plagiarizm/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/pub/akader>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University, Since 2016 – Bolu

* Bu çalışma, yazarın Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Gazetecilik Ana Bilim Dalı'nda kabul edilen aynı başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

¹Araştırmacı, e-posta: amannur1845@gmail.com, ORCID: 0009-0002-9787-1058

Giriş

2022 yılının Ocak ayında akaryakıt fiyatlarına zam yapılması sebebiyle halkın bu durumu protesto etmesi sonucunda olaylar artarak bir ayaklanmaya dönüşmüştür. 2 Ocak'ta başlayan protestolarla birlikte hükümet karşıtı gösteriler artınca Kazakistan Devleti protestolar bastırmak için güç kullanmıştır. Ayaklanma, Kazakistan dâhil bir ülkede endişe yaratmıştır. Kazakistan Cumhurbaşkanı Kasım Cömert Tokayev'in Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü'ne (KGAÖ) yaptığı çağrı sonrasında Rusya Federasyonu'ndan askeri destek gelmiştir. Aynı zamanda Ermenistan da süreli olarak destek vermiştir (İlhan, 2022).

Bu çalışmada haber çerçeveleme yaklaşımına göre, 3 Ocak 2022 ve 10 Ocak 2022 tarihleri arasında Kazakistan'da vuku bulan ayaklanmanın Türkiye'deki Hürriyet, Cumhuriyet ve Sabah gazetelerindeki haberlerine dair çerçeve analizi yapılmıştır. Bu analize göre haberlerde, çerçeve analizi için Tankard'ın on bir unsurunun beş tanesi gerçekleştirilmiştir (Tankard, 2001).

Aynı zamanda haberlerin çerçevenmesinde kategorize edilen çerçeveler bulunmaktadır. Bunlar; ilişkiler, insani boyut, nedensellik-sorumluluk, terörizm ve adli soruşturma çerçeveleri kullanılmıştır (Gügünağaoğlu, 2020).

Dünyanın hemen her yerinde toplum içinde ayaklanma ve kargaşanın yaşanması olasıdır. Kazakistan ayaklanması uluslararası sorun haline geldiği için, çözümünü milletlerarası hukuka bağlıdır. Bu çalışmada da güncel bir olay olan Kazakistan halk ayaklanmasında, devlet yetkilileri ve uluslararası oluşumların büyük topraklara sahip bir ülkenin kendi anayasal düzenini sağlaması için ayaklanmayı bastırmada yaptıkları söylem ve eylemlerin Türk basınındaki gazeteler üzerinden araştırma ve incelenmesi yapılmıştır. Bu çalışma, haber çerçeveleme kuramına göre yapılmıştır. Çerçeveleme bir nevi bilgi aktararak bireyleri manipüle etmede bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu analize göre haber metinlerinin içinde bireyi yönlendiren, yönünü değiştiren çeşitli ifadeler kullanılmaktadır (Uzun & Nisan, 2018). Bu doğrultuda haber çerçeveleme yaklaşımına göre üretilen haberlerin kasıtlı bir amaçla yapıldığı görülmektedir.

Çalışmanın amacı Türkiye nezdinde farklı bir ülkede meydana gelen ayaklanmanın, Türkiye'deki gazetelerde nasıl bir şekilde yer aldığı, hangi görsellerin kullanıldığı, başlık, alt başlıklar, son cümleler ve haber kaynaklarını Hürriyet, Cumhuriyet ve Sabah gazeteleri üzerinden inceleyip çerçeve analizini yapmaktır.

2. Yöntem

Bu çalışma 3 Ocak-10 Ocak 2022 tarihleri arasında Kazakistan halk ayaklanmasının Türkiye'de faaliyet gösteren basın kuruluşlarından Hürriyet, Sabah ve Cumhuriyet gazetelerinde nasıl çerçvelendiğini ortaya koyabilmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla ilgili gazeteler, ilgili tarihlerde incelenmiştir. Haber sayfaları kontrol edilmiştir. Elde edilen haberler nicel araştırma mantığıyla hazırlanmıştır.

2.1 Araştırmanın Amacı

3 Ocak 2022 tarihinde, başlangıçta yüksek talep ve fiyat sabitlemesi nedeniyle gaz fiyatlarındaki ani ve keskin artıştan dolayı halkın isyan etmesi sonrasında olayların başka bir yöne gitmesi ile Kazakistan'da bazı ayaklanmalar yaşanmıştır. Olaylarda birçok insan hayatını kaybetmiştir. Bu ayaklanmayı bastırmak için devlet silah kullanmıştır. Gerçekleşen bu ayaklanmada Türkiye'deki Hürriyet, Cumhuriyet ve Sabah gazetelerinde yayımlanan ayaklanma ile alakalı haberlerin nasıl ele alındığını ve olayın hangi yönleriyle vurgulandığını, bu olay bağlamında Türkiye nezdinde farklı bir ülkede meydana gelen ayaklanmanın, Türkiye'deki gazetelerde nasıl bir şekilde yer aldığı, hangi görsellerin kullanıldığı, başlık, alt başlıklar, son cümleler ve haber kaynaklarını Hürriyet, Cumhuriyet ve Sabah gazeteleri üzerinden inceleyip çalışmanın çerçeve analizini yapmaktır ve haberlerin ayaklanma hakkında neyi öne çıkardığını sorgulamaktır.

Bu olay, Kazakistan açısından önemli bir ulusal sorun haline gelmiştir. Çalışma, Türkiye’de yayın yapan Hürriyet, Cumhuriyet ve Sabah gazetelerinde ayaklanma ile alakalı haberlerin, haber çerçeveleme yaklaşımı bakımından analiz edilmesi suretiyle ayaklanma ile medya unsurları arasındaki ilişkinin net bir şekilde kavranmasına yardımcı olacaktır.

Çalışmada haber çerçeveleme kuramı ve gazeteler üzerinden YÖK’ün tez bankasından yapılan tarama sonucunda haber çerçeveleme yaklaşımına göre yayım yapan gazetelerde, Kazakistan halk ayaklanmasına dair Türk ve Kazak basını karşılaştırması ile ilgili olarak hazırlanan yüksek lisans veya doktora tezine rastlanmamıştır (www.tez.yok.gov.tr).

Ancak Kazakistan ayaklanmasıyla alakalı akademik makaleler mevcuttur. Kazakistan’da meydana halk ayaklanmasının Türk basınında nasıl çerçvelendiğine dair bilimsel bir yayın vardır. Bu çalışma Ebru İlhan (2022) tarafından gerçekleştirilen “Kazakistan’da Yaşanan Hükümet Karşıtı Ayaklanma Olayının Türk Cumhuriyetleri’nde Medyaya Yansıması” başlıklı makaledir. Makalede 2022 yılının başlarında Kazakistan hükümetinin akaryakıt fiyatlarına yaptığı zamlarla bağlantılı olarak düzenlenen protestoların yıkıcı bir isyana dönüşmesi, başta Türk devletleri olmak üzere tüm dünyada büyük endişeyle takip edilen olaylardan biri haline gelmiş, dolayısıyla bu olayların tüm dünya mediasında büyük ilgi uyandırdığı hakkında ifadeler yer verilmiştir. Çalışmada bahsedilen gösteri ve ayaklanmaların Türk devletlerinin bir parçası olan Azerbaycan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan mediasına ilk anlarda nasıl yansıdığı, bu ülkelerde yayınlanan haber metinlerinde süreçte yaşanan olayların nasıl yer aldığı konuları araştırma konusu olarak belirlenmiş ve bu doğrultuda bir inceleme yapılmıştır. Belge incelemesi yönteminin kullanıldığı bir çalışmada veriler betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Çalışmanın bulguları arasında Türk devletlerinin mediasında yer alan haberler dikkate alınmıştır. Ülkede yaşanan ayaklanmaların arka planında, meydana gelen sorunların Kazakistan’daki sosyal, siyasi ve özellikle ekonomik yapıdaki sonuçları ve jeopolitik açıdan Rusya’nın bölgedeki eylemlerden sorumlu olabileceği fikrinin ortaya çıktığı ifade edilmiştir. Kazakistan’da yaşanan ayaklanma içerik analizi yöntemiyle çözümlenerek bir kategorizasyona tabi tutulmuştur. Bu araştırma ise Kazakistan halk ayaklanmasının Türk basınında nasıl yer aldığını ve bu yer alış biçiminin hangi çerçevelerle gerçekleştirildiğini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

2.2 Araştırmanın Önemi

Bu çalışma Kazakistan halk ayaklanmasının, Türk basınında nasıl yer aldığını ortaya koyabilmek açısından önemlidir. Öte yandan literatürde bu yönde bir çalışmanın gerçekleştirilmemiş olması açısından da şu an ortaya konulan çalışma önem taşımaktadır. Çalışmada örnekleme dâhil edilen haberlere, gazete arşivlerinden erişim sağlanmıştır. Hürriyet, Cumhuriyet ve Sabah gazetelerinde “Kazakistan”, “Kazakistan ayaklanması”, “Kazak”, “Olaylar” anahtar kelimeleri ile haber taraması yapılmıştır. Kazakistan’daki ayaklanma hakkında 3 Ocak 2022 tarihinden 10 Ocak 2022 tarihine kadar olan süreçte Türk basınında yayımlanan haberlerin, haber çerçeveleri incelenmiştir. Bu anlamda Sabah Gazetesinde 10 haber, Hürriyet Gazetesinde 14 haber, Cumhuriyet Gazetesinde 13 haberin yer aldığı görülmüştür.

Tablo 1. Gazeteler ve Haber Sayısı

Gazeteler	Haber Sayısı
Sabah	10
Hürriyet	14
Cumhuriyet	13

Araştırmada çerçeveleme analizini yapabilmek için konuya özgü haber çerçeveleme tekniği kullanılmıştır. Haber çerçeveleri, konusu itibarıyla içinde bulunduğu zamanda olay ya da konunun bütün incelikleri göz önünde tutularak yapılan deneysel çalışmadır. Haberlerin çerçevenmesinde önemli bir unsur haberlerdeki ortak noktaların tespit edilmesidir. Haberin çerçevenmesinde kavramlar ve dilin yapısı göz

önünde bulundurulmalıdır. Bu bağlamda en kapsamlı ampirik yaklaşım, haber çerçevelerini belirlemek ve ölçmek için 11 çerçeveleme mekanizması veya odak noktası listesi öneren Tankard (2001) tarafından sağlanmıştır: 1. Başlıklar, 2. alt başlıklar, 3. fotoğraflar, 4. fotoğraf altları, 5. fanşetler, 6. kaynak seçimi, 7. alıntı seçimi, 8. fanıtlar, 9. fogolar, 10. istatistikler, grafikler ve şemalar, 11. son cümleler ve paragraflar.

Bu nedenle, çerçeve ölçümüne ampirik bir yaklaşım benimseyen akademisyenler, çerçevelerin belirli metinsel ve görsel öğeleri veya "çerçeveleme araçlarını" temsil ettiği konusunda hemfikirdir. Bu unsurlar, temel haber olguları olarak görülebilecek diğer haberlerden temelde farklıdır (Erdoğan, 2008).

Tankard (2001) 5 temel analiz unsuru ortaya konmuştur: alt başlıklar, fotoğraf, kaynak seçimleri, alıntılar ve son cümleler. İncelenen haberlerde tüm kategorilerin bulunmaması sebebiyle çalışmaya yazar tarafından tavsiye edilen kategorilerin sadece beşi dâhil edilmiş, diğerleri analizin dışında tutulmuştur. Çerçeveler oluşturulurken bu unsurlar da incelenmiş ve analize dâhil edilmiştir. Ayrıca analiz sırasında gazetelerdeki haberlerin kelime seçimleri ve tanımlama biçimleri de dikkate alınmıştır.

Elde edilen bulgular doğrultusunda çerçeveleme analizinde 5 ayrı çerçevede sıralanmıştır. Bunlar; diplomatik-siyasi-ekonomik ilişkiler, insani boyut, nedensellik-sorumluluk, terörizm, adli soruşturma kapsamında analiz edilen haberlerin tümü Hürriyet, Cumhuriyet ve Sabah gazetelerinin Kazakistan ayaklanması ile ilgili yayımladığı haberlerden oluşmaktadır. Her bir çerçeve kendi içinde alt başlıklar, aktarılan açıklamalar, haber kaynakları, haberlerde kullanılan görseller, son cümleler ve sık kullanılan söylemler bakımından incelenerek çok yönlü bir analize tabi tutulmuştur (Gügünağaoğlu, 2020).

İlişkiler çerçevesi Kazakistan'daki olaylarla ilgili devlet kademesinden gelen açıklamalar ve devlet yetkililerinin konuyla ilgili yorumları etrafında şekillenen haberlerden oluşmaktadır.

İnsani boyut çerçevesinde, Kazakistan'daki yetkililerin, devlet başkanı ve bakanların yaptığı ve bu olaydan sonra Kazakistan'ın gelişimine katkı sağladığı açıklamalar yer almaktadır.

Nedensellik/sorumluluk çerçevesine göre Hürriyet, Cumhuriyet ve Sabah gazetelerindeki haberlerin, Kazakistan'da gerçekleşen ayaklanmaya dair devlet yetkililerinin bu olayın arkasında hangi örgüt, grup, devlet, kişi veya kişiler olabileceğine dair yapılan yorumlar etrafında oluşturulmuştur.

Terörizm çerçevesinde, Hürriyet, Cumhuriyet ve Sabah gazetelerindeki ayaklanmaya yönelik olarak, devlet yetkililerinin bu olayın gizli bir terörist faaliyeti olup uluslararası terör ile topyekûn mücadelenin önemine dair açıklamalarını içeren haberler bulunmaktadır.

Adli soruşturma çerçevesinde Kazakistan'da gerçekleşen ayaklanmanın sonucunda tüm adli soruşturma/kovuşturma süreci, gözaltılar, tutuklamalar, yetkililerin soruşturma ile ilgili açıklamaları, ortak soruşturma ekibinin çalışmaları ve yayın yasakları ile ilgili haberler yer almıştır.

Tablo 2. Analizde Kullanılan Haber Çerçeveleri

	Sabah	Hürriyet	Cumhuriyet
İlişkiler	9	12	11
İnsani Boyut	4	2	4
Nedensellik- Sorumluluk	5	3	5
Terörizm	6	5	6
Adli Soruşturma	2	4	2

2.3. Evren ve Örneklem

Tutar ve Erdem (2020), yöntemle seçilen ana küleden ve onu temsil eden birim ve elemanlar kümesine de örneklem denir. Örneklem, herhangi bir evrenden belirli bir yolla seçilmiş daha küçük sayıdaki obje ve bireylerin oluşturduğu gruptur. Bu doğrultuda evren Türkiye'deki günlük gazeteler, örneklem ise Hürriyet, Cumhuriyet ve Sabah gazeteleri şeklinde tespit edilmiştir.

Hürriyet Gazetesi, ilk kuruluşunda Atatürk devrimleri hakkında farkındalığı olan duyarlı bir gazetedir. Gazetenin logosuna 1987 yılında Atatürk'ün silüetini koymasıyla birlikte Cumhuriyete ve laikliğe olan hassasiyetlerini göstermişlerdir. Aydın Doğan'ın zamanında ise Hürriyet Gazetesi "Devletin Gazetesi" olarak ifade edilmekteydi. Ekonomik, siyasi ve askeri güce sahip iktidara yakın olan ve onların söylemleri ile habercilik anlayışına sahip bir gazetedir. Aynı zamanda elindeki gücü ve etkinliğinden dolayı Türk basınında "Amiral Gemi" olarak isimlendirilir (Özkır, 2013).

Sabah Gazetesi ilk olarak 22 Nisan 1985 yılında yayım hayatına başlamıştır. İlk sahibi Dinç Bilgin'di daha sonra sermaye sahipliği el değiştirerek Turkuvaz Medya Grubuna geçmiştir. Sabah Gazetesi, siyasi iktidarın yürüttüğü politikalara karşı olumlu bir yaklaşım benimseyerek bu doğrultuda yayın ve içerik paylaşımları yapmaktadır (Yılmaz, 2021).

Cumhuriyet Gazetesi, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuyla birlikte ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda hep siyasetin içinde olmuştur. Gazete tek partili dönemde devlet yanlısı yayımlar yapmıştır. Fakat 1950'li yıllarda daha liberal bir anlayış ile yayım hayatını sürdürmüştür. 1960'lı yıllarda Sağ liberal bir anlayışa sahipken, 1980 ve sonrasında gazete kendi içinde bir takım anlaşmazlıklar yaşamıştır. Bünyesinde muhalif yazarları barındırmasıyla birlikte sağ liberal anlayışa karşı daha dikkatli bir politika yürütmüştür. Sol anlayışa yaklaşarak hükümetle sorunlar yaşamıştır (Kaya, 2010).

2.4. Kapsam ve Sınırlılıklar

Araştırmada, 3 Ocak 2022 tarihinden 10 Ocak 2022 tarihine kadar olan süreçte Hürriyet, Cumhuriyet ve Sabah gazetelerinde, ayaklanmanın başlangıcından ilk haftasına kadar yayımlanan konuya ilişkin haberler analize dâhil edilmiştir. Bu anlamda Sabah Gazetesinde 10 haber, Hürriyet Gazetesinde 14 haber, Cumhuriyet Gazetesinde ise 13 haber yayınlanmıştır.

3. Bulgular ve Yorum

Çalışmanın bu bölümünde haber çerçeveleme yaklaşımına göre, 3 Ocak 2022 ve 10 Ocak 2022 tarihleri arasında Kazakistan'da gerçekleşen ayaklanmanın Türkiye'deki Hürriyet, Cumhuriyet ve Sabah gazetelerindeki haberler incelenmiş ve aşağıda çerçeve analizi yapılmıştır.

3.1. Diplomatik, Siyasi ve Ekonomik İlişkiler Çerçevesi

Bu çerçevede Kazakistan'da meydana gelen ayaklanmanın Türkiye'deki gazetelerde yer bulması ile alakalı haberler yer almaktadır. Kolluk kuvvetlerinin görevinin başında olduğu ve uluslararası örgütlerden birlik ve destek mesajlarını içeren temalar da bulunmaktadır. Bu bağlamda ayaklanmanın gazete haberlerine çıkarak Türkiye'nin ayaklanmaya yönelik sağduyu açıklamaları, ayaklanmada bilançoya yönelik istatistiklerin açıklanması, ölen ve yaralı sayısının ifade edilmesine dair haber içerikleri bulunmaktadır. Hürriyet, Cumhuriyet ve Sabah gazeteleri yayımladıkları haberlerle, haberin dili ve görselinden, haberin gazetede konumlandığı yere kadar haber çerçeve analizine tabi tutulmuştur.

3.1.1. Diplomatik, Siyasi ve Ekonomik İlişkiler Çerçevesi Haberlerinde Kullanılan Görseller

Bu çerçeve içerisinde değerlendirilen Sabah gazetesi haberlerinde toplam 7 fotoğraf; Hürriyet Gazetesi haberlerinde toplam 11 fotoğraf; Cumhuriyet Gazetesi haberlerinde ise toplam 5 fotoğraf kullanılmıştır. Fotoğraf ve görseller aktarılmak istenen perspektif ve mesajların vurgulanıp pekiştirilmesi açısından önemli bir yere sahip olduklarından ötürü haber çerçevelemede sıklıkla kullanılmaktadırlar. Bu kapsamda, Hürriyet Gazetesinde diğerlerine nazaran daha fazla görsel kullanımı ile oluşturulan çerçevenin baskın bir hale gelmesinin amaçlandığı söylenebilir.

Tablo 3. Diplomatik, Siyasi ve Ekonomik İlişkiler Çerçevesi Haberlerinin Görsellerinde Yer Alan Kişi ve Konuların Dağılımı

	Sabah	Hürriyet	Cumhuriyet
Türk Devlet Yetkilileri	2	2	-
Kazak Devlet Yetkilileri	5	9	2
Diğer Devlet Yetkilileri	-	2	-
Yangın	2	3	-
Asker	6	9	4
Araba	1	3	2
Uçak	1	-	1
Tokayev ve Putin	-	1	-
Diğer	-	1	-
Toplam	17	30	9

Yukarıda yer alan Tablo 3'e göre Hürriyet Gazetesi haber sayısının Sabah ve Cumhuriyet Gazetesi haberlerinden daha fazla olması sebebiyle, Hürriyet Gazetesinin sayı bakımından daha fazla görsel kullanımını tercih etmiştir. Haber sayısının daha fazla olmasının yanı sıra özellikle Kazak Devlet Yetkililerinin ve ayaklanmadaki asker fotoğrafların sayısı da diğer gazetelere nazaran fazladır. Bu da Hürriyet Gazetesinin Kazak Devlet Yetkilileri ve Kazakistan ayaklanmasını daha fazla ön plana çıkarmaya çalıştığı şeklinde yorumlanabilir.

3.1.2. Diplomatik, Siyasi ve Ekonomik İlişkiler Çerçevesi Haberlerinin Kaynakları

Haber metninin temasını oluşturan bilgiyi haber kaynakları olarak tanımladığımız kişi veya kurumlar temin eder. Haberin çeşitli filtreleme süreçlerinden geçtikten sonra okuyucuya arz edilmesinde ise yayın politikası, yayın kimliği, ekonomik ve siyasi çıkar ilişkileri rol oynar. Bu, haber kaynağından haberin yayımlandığı basın organına kadar devam eden bir süreçtir. Bu durumda haberin kaynağı, haber aracılığıyla oluşturulan çerçevenin bizzat kurucu unsurlarından biri haline gelir.

Tablo 4. Diplomatik, Siyasi ve Ekonomik İlişkiler Çerçevesi Haber Kaynaklarının Dağılımı

	Sabah	Hürriyet	Cumhuriyet
Sabah Gazetesi Muhabirleri	11	-	-
Hürriyet Gazetesi Muhabirleri	-	11	-
Cumhuriyet Gazetesi Muhabirleri	-	-	10
KZ Sağlık Bakanlığı Açıklaması	-	1	-
Rus Sputnik	-	-	1
İHA	-	-	1
AA	-	-	1

Sabah Gazetesi diplomatik, siyasi ve ekonomik ilişkiler çerçevesine dâhil olan haberlerde yukarıda yer alan tablo 4 'e görüleceği üzere 11 defa Sabah Gazetesi muhabirlerini kaynak göstermiş. Hürriyet Gazetesi de 11 defa kendi muhabirlerini haberlerinde kaynak göstermiştir. Cumhuriyet Gazetesi ise 10 defa olmak üzere yine Cumhuriyet Gazetesi muhabirlerini haberlerinde kaynak göstermiştir. Sadece 1 defa Rus basınından;

1 defa İhlas Haber Ajansı (İHA)'dan ve 1 defa Anadolu Ajansı haberlerinden kaynak aldığı haberi yayınlamıştır.

3.1.3. Diplomatik, Siyasi ve Ekonomik İlişkiler Çerçevesi Haberlerinde Aktarılan Açıklamalar

Sabah Gazetesinde yer alan haberlerde en fazla Kazak Devlet Yetkililerinin açıklamalarına yer verilmiştir ve daha sonra da Türk Devlet Yetkililerinin açıklamaları 8 ayrı yerde yer almıştır. 1 defa Rus Devlet Yetkilileri tarafından ve 1 Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü (KGAÖ) genel sekreteri tarafından açıklama yapılmıştır. Hürriyet Gazetesinde bu diplomatik, siyasi ve ekonomik ilişkiler çerçevesi haberlerinde aktarılan açıklamalar 12 defa Kazak Devlet Yetkilileri tarafından, 3 defa Türk Devlet Yetkilileri tarafından, 2 defa Rus ve 2 defa Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Devlet Yetkilileri tarafından yapılan açıklamalara, 1 KGAÖ genel sekreteri açıklamasına ve 1 Agence France-Presse (AFP) aktarmasına yer verilmiştir. Cumhuriyet Gazetesinde ise 10 defa Kazak Yetkililerinin, 4 Türk, 6 ABD Devlet Yetkililerinin, 1 Çin Devlet Başkanının ve 1 KGAÖ genel sekreterinin açıklanmasının haberlerde yer alması Cumhuriyet Gazetesinin olaya ilişkin çerçevelemeyi neredeyse çoğunda Kazak devletinin resmi söylemini aktararak kurduğu yorumunu pekiştirmektedir.

Tablo 5. Diplomatik, Siyasi ve Ekonomik İlişkiler Çerçevesi Haberlerinde Aktarılan Açıklamaların Dağılımı

	Sabah	Hürriyet	Cumhuriyet
Kazak Devlet Yetkilileri	10	12	10
Türk Devlet Yetkilileri	8	3	4
Rusya Devlet Yetkilileri	1	2	2
ABD Devlet Yetkilileri	-	2	6
Çin Devlet Yetkilileri	-	-	1
AFP Aktarması		1	-
KGAÖ Genel Sekreteri	1	1	1

Tablo 5'te yer almış haber açıklanmalarının sayısı kapsamında haberlerde yer verdikleri açıklamaların, bağlı oldukları devletin resmi söylemi doğrultusunda haberi çerçeveledikleri tezini pekiştirmektedir. Ayrıca üç gazetede diğer kategorilere göre Kazak Devlet Yetkililerinin açıklamalarına daha çok yer vermiştir.

3.1.4. Diplomatik, Siyasi ve Ekonomik İlişkiler Çerçevesi Haberlerindeki Alt Başlıklar

Alt başlıklar habere konu olan olayda neyin, kimin öne çıkarılıp neyin dışarıda bırakıldığını anlama bakımından yardımcı bir unsurdur. Bu bakımdan Sabah Gazetesindeki haberlerde yoğun şekilde yer verilen alt başlıklar, ayaklanmaya dair ifadeler ve Kazak-Türk devlet ilişkileri ve diplomatik bağlantısına dair mesajlar içeren alt başlıklardır. Daha sonra ise Kazak- Rus Devlet Yetkilileri arasındaki koordinasyon vurgulanmıştır. İlişkilerle ilgili en baskın vurgu da haber içeriklerinde olduğu gibi burada da bu ifadeler üzerine olmuştur.

Tablo 6. Diplomatik, Siyasi ve Ekonomik İlişkiler Çerçevesi Haberlerindeki Alt Başlıkların Dağılımı

	Sabah	Hürriyet	Cumhuriyet
Ayaklanmaya dair ifadeler	8	3	5
Kazak-Türk ilişkilerine ilişkin ifadeler	6	4	1
Kazak- Türk diplomatik ilişkilerine ilişkin ifadeler	2	4	2
Kazak-Rus ilişkilerine ilişkin ifadeler	2	6	4
Nazarbayev hakkında	2	7	1
Çin'den destek mesajı	-	1	1
ABD'den açıklama mesajı	-	3	1
Vatana İhanet	2	1	4

Cumhuriyet Gazetesinde ayaklanmaya dair ifadeler 5 defa, Kazak-Türk ilişkilerine ilişkin ifadeler 1 defa ve Kazak-Türk diplomatik ilişkisi 2 defa, Kazak-Rus ilişkilerine ilişkin ifadeler 4 defa, Nazarbayev hakkında 1, Çin'den destek hakkında 1 defa ve 1 defa ABD'den haber açıklanması, 4 defa Vatana ihanet hakkında alt başlık yer almıştır. Hürriyet Gazetesinde ise 3 defa ayaklanmaya dair ifadeler, 4 defa Kazak-Türk ve 4 defa Kazak-Türk diplomatik ilişkileri, 6 defa Kazak- Rus ilişkileri ve 7 defa Nazarbayev hakkında alt başlıklar ön plana çıkarılmıştır. Ancak burada anlaşılmalıdır ki Hürriyet Gazetesinde Kazak-Rus ilişkisi ve Nazarbayev hakkında yazılan alt başlıklar Sabah ve Cumhuriyet gazetesinden daha yoğun bir şekilde tercih edilmiştir. Haber içerikleriyle beraber düşünüldüğünde alt başlıkların dağılımı haberin çerçevesine uygun biçimde gerçekleşmiştir.

3.1.5. Diplomatik, Siyasi ve Ekonomik İlişkiler Çerçevesi Haberlerindeki Son Cümleler

Sabah Gazetesinde diplomatik, siyasi ve ekonomik ilişkiler çerçevesi haberlerindeki son cümleler incelendiğinde toplam 9 haberin 4'ü KGAÖ ve 4 tanesi de Türkiye'den yardım konusunda mesaj içermektedir. Hürriyet Gazetesi ayaklanma hakkında 5 son cümle ve Cumhuriyet Gazetesi KGAÖ ile ilgili 2, Kazakistan ve Türk Devletleri Teşkilatı (TDT) hakkında 1, Türkiye yardımı hakkında 2, Kazak-Rus ilişkisi hakkında 4, ayaklanma hakkında 2 son cümle kullanmıştır.

Tablo 7. Diplomatik, Siyasi ve Ekonomik İlişkiler Çerçevesi Haberlerindeki Son Cümlelerin Dağılımı

	Sabah	Hürriyet	Cumhuriyet
KGAÖ Barış Gücü	4	1	2
Kazakistan ve TDT	-	1	1
Türkiye Yardıma Hazır Mesajı	4	2	2
Kazak-Rus İlişkisi	-	2	4
Tokayev'den Teşekkür Mesajı	-	1	-
Ayaklanma Hakkında	1	5	2

Sabah Gazetesi haberlerinde yer alan son cümleler incelendiğinde sıklıkla KGAÖ ve Türkiye'den destek ifadelerinin yer aldığı görülmektedir. Cumhuriyet Gazetesinde Kazak- Rus devlet ilişkisi son cümlelerde yoğun şekilde öne çıkarılmaktadır. Hürriyet Gazetesinde ise son cümle ve paragraflarda en sık vurgulanan mesajlar ayaklanma açıklamaları ve yorumlardır.

3.2. Terörizm Çerçevesi

Bu çerçevede üç gazetede de gerçekleşen ayaklanmanın bir terör saldırısı olduğuna ve bu kapsamda uluslararası terörizm ile topyekûn mücadelenin önemine yönelik devlet yetkililerinin açıklamalarının yer aldığı haberler bulunmaktadır. Terörizm çerçevesine dâhil edilen haberlerde, habere konu olan olayın ilgili diğer unsurlardan ayrıştırılarak olayın terör boyutu ön plana çıkarılmıştır. Üç gazetede de terör vurgusunun yer aldığı haberlerin dışında Kazakistan'ın yabancı ülkelerde görev yapan diplomatlarının güvenliğini artırmaya ilişkin önlemler haberleştirilmiştir.

Gazete haberleri ayrı ayrı incelendiğinde görülecektir ki terörizm, terör, uluslararası terör eylemi kavramları daha ziyade Kazakistan tarafının açıklamalarında ve gazete haberlerinde vurgulanmıştır. Terörizm kavramı etrafında çerçeveselenen Sabah Gazetesi haberlerinin sayısı 6; Hürriyet Gazetesi haberlerinin sayısı 5; Cumhuriyet Gazetesi haberlerinin sayısı ise 6'dır. Toplam haber sayısından hareketle Sabah ve Cumhuriyet gazetesinin terör çerçevesine yoğun şekilde yer verdiği anlaşılmaktadır.

3.2.1. Terörizm Çerçevesinde Kullanılan Görseller

Sabah Gazetesi bu çerçeveye dâhil olan haberinde 4 Kazakistan askeri, 4 yangın görseli, 3 Tokayev ve 1 Nazarbayev fotoğrafı, 3 Türk Devlet Yetkilileri, 1 Kazak Devlet Yetkilileri ve 2 olay içerisindeki insan görseli kullanmıştır. Hürriyet Gazetesi terörizm haberi içerisinde 3 Kazakistan askeri, 3 yangın, 4 Tokayev ve 4 Nazarbayev fotoğrafları, 3 Türk Devlet Yetkilileri ve 1 Kazak Devlet Yetkilileri, 3 olay içindeki insanlar ve 4 diğer görsel kullanımına gitmiştir. Cumhuriyet Gazetesi ise terörizm çerçevesine dahil toplam 6 haberde 6 görsel kullanmıştır.

Tablo 8. Terörizm Çerçevesi Haberlerindeki Görsellerin Dağılımı

	Sabah	Hürriyet	Cumhuriyet
KZ askeri	4	3	1
Yangın	4	3	1
Takayev	3	4	1
Nazarbayev	1	4	1
Türk Devlet Yetkilileri	3	3	-
Kazak Devlet Yetkilileri	1	1	-
Olay içerisindeki insanlar	2	3	2
Diğer	4	4	-

Tablo 8'den de anlaşıldığı gibi Sabah ve Hürriyet gazeteleri fazla görsel kullanmıştır. Hürriyet Gazetesinde devlet yetkililerinin fotoğraflarına çok yer verilmiştir. Bu noktada en önemli sebep iki gazetenin de devlet yetkililerinin açıklamalarına en yoğun şekilde yer vermiş olmalarıdır. Cumhuriyet Gazetesinin ise diğer iki gazeteye göre daha az görsel kullandığı anlaşılmıştır.

3.2.2. Terörizm Çerçevesi Haberlerinin Kaynakları

Gazetelerin haber kaynakları incelendiğinde, Sabah Gazetesi haberlerinin tamamında kendi muhabirlerinin 6 kere kaynak gösterildiği; Hürriyet Gazetesi haberlerinde muhabirlerinin 7, Cumhuriyet Gazetesi muhabirlerinin konuya göre 6 kere kaynak gösterildiği, Kazakistan Sağlık Bakanlığında 1 kaynak gösterildiği ve Rus Sputnik'ten 1 kaynak gösterildiği anlaşılmıştır.

Tablo 9. Terörizm Çerçevesi Haberlerindeki Haber Kaynaklarının Dağılımı

	Sabah	Hürriyet	Cumhuriyet
Sabah Gazetesi Muhabirleri	6	-	-
Hürriyet Gazetesi Muhabirleri	-	7	-
Cumhuriyet Gazetesi Muhabirleri	-	-	6
KZ Sağlık Bakanlığı Açıklaması	-	1	-
Rus Sputnik	-	-	1

Elde edilen bulgular bağlamında Hürriyet Gazetesinin diğer gazetelere göre ayaklanma haberinde kendi muhabirlerinden daha fazla yararlandığı sonucuna erişilmiştir.

3.2.3. Terörizm Çerçevesi Haberlerinde Aktarılan Açıklamalar

Sabah Gazetesinin 11 defa Kazak Devlet Yetkililerinin açıklamalarına yer vererek bu haberleri Kazak Devletinin resmi söylemi etrafında çerçevelediği anlaşılmaktadır. Hürriyet Gazetesi 5 defa Kazak Devlet Yetkililerinin; 2 defa Türk Devlet Yetkililerinin; 2 Rus Devlet Yetkililerinin; 1 defa ABD Devlet Yetkililerinin; 1 defa KGAÖ Genel Sekreterinin açıklamalarına ve 1 defa TASS Haber Ajansının aktardığı açıklamaya yer vermiştir. Cumhuriyet Gazetesinin ise 5 defa Kazak Devlet Yetkilileri; 3 defa Rus Devlet Yetkilileri; 1 defa ABD Devlet Yetkilileri söylemleri ve 1 defa KGAÖ Genel Sekreteri açıklaması üzerinden haberleri çerçevelediği anlaşılmaktadır. Cumhuriyet Gazetesi haberlerinde Türk Devlet Yetkilileri açıklamaları bulunmamaktadır.

Tablo 10. Terörizm Çerçevesi Haberlerindeki Aktarılan Açıklamaların Dağılımı

	Sabah	Hürriyet	Cumhuriyet
Kazak Devlet Yetkilileri	11	5	5
Türk Devlet Yetkilileri	5	2	-
Rus Devlet Yetkilileri	1	2	3
ABD Devlet Yetkilileri	-	1	1
TASS Haber Ajansı	1	1	-
KGAÖ Genel Sekreteri	-	1	1

Tablo 10'da Sabah Gazetesi diğer gazetelere göre Kazak Devlet Yetkililerine ve Türk Devlet Yetkililerine daha fazla yer vermiştir. Dolayısıyla bu Sabah gazetesinin devlet ve otorite yanlısı olduğu. Devlet yetkililerinin sözlerinin her şeyin üstünde olduğu haber içeriklerini üretmektedir.

3.2.4. Terörizm Çerçevesi Haberlerindeki Alt Başlıklar

Sabah Gazetesinde 6 haberde toplam 18 alt başlık; Hürriyet Gazetesinde 5 haberde 17 alt başlık; Cumhuriyet Gazetesinde ise toplam 6 haberde 8 alt başlık mevcuttur. Sabah Gazetesinde en fazla alt başlığın verildiği konular “Ayaklanma ile terör durumu” hakkında bilgilendirme cümleleri ve “Türkiye yardımı hazır” gibi Kazak-Türk ilişkisine dair ifadeler ile Türk Devlet Yetkililerinin açıklama cümleleridir. Sabah Gazetesinde terör çerçevesi etrafında oluşturulan haberlerin alt başlıkları genel olarak incelendiğinde, terörle mücadeleye, güvenlik önlemlerinin artırıldığına ve Türk ve diğer ülke makamlarının olayın takibini yapacağına yönelik vurgu dikkat çekmektedir.

Tablo 11. Terörizm Çerçevesi Haberlerindeki Alt Başlıkların Dağılımı

	Sabah	Hürriyet	Cumhuriyet
Ayaklanmaya Dair İfadeler	7	3	4
Kazak-Türk Lider ilişkilerine İlişkin İfadeler	5	3	-
Protestolar	3	1	3
Rus Askeri	1	7	1
Nazarbayev Hakkında	1	2	-
Terör Örgütü ile FETO	1	-	-
Vatana İhanet	-	1	-

Hürriyet Gazetesi haberlerinde en yoğun şekilde 7 defa Rus askerleri hakkında, “Rus askerlerin Kazakistan’a yardımı gönderildiği” ve “KGAÖ tarafından yapılan açıklamalar” mesajları alt başlık olarak yazılmıştır. Cumhuriyet Gazetesinde ise en fazla ayaklanma hakkında ve ayaklanmaya dair protestolarla ilgili alt başlıklara yer verilmiştir. Ayaklanmanın bir terör eylemi olduğuna, terörle mücadelenin önemine dikkat çeken alt başlıklar yer almaktadır.

3.2.5. Terörizm Çerçevesi Haberlerindeki Son Cümleler

Sabah Gazetesinde 2 defa Likit Petrol Gazına (LPG) zam yapılmasının protestoya ulaştığı hakkında; 3 defa olay içerisinde terörlere karşı operasyonla ilgili ve 1 defa saldırı hakkında mesajlar son cümlelerde vurgulanan ifadelerdir. Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinde ise bu çerçeveye dâhil edilen haberlerin son cümlelerinde terörle topyekûn mücadele mesajları sıklıkla yer almıştır.

Tablo 12. Terörizm Çerçevesi Haberlerindeki Son Cümlelerin Dağılımı

	Sabah	Hürriyet	Cumhuriyet
LPG zammı Protesto edildi	2	1	1
Teröristlere karşı operasyon	3	4	4
“Saldırıda öldü” mesajı	-	1	-
“Haydut saldırı” mesajı	1	-	1

Tablo 12’de Terörizm çerçevesine göre haber içeriklerindeki son cümlelerin dağılımı incelendiğinde Sabah gazetesi otoritenin düzeni sağlamaya çalıştığını ve teröristlere karşı operasyonlar yapıldığı devletin karşısında olanları haydut ya da terrorist olarak sınıflandırmaktadır. Aynı şekilde Hürriyet ve Cumhuriyet gazetesinin de benzer sınıflandırmaya göre bir dil kullandığı görülmektedir.

3.3. Nedensellik/ Sorumluluk Çerçevesi

Bu çerçevede yer alan haberler devlet yetkililerinin söz konusu ayaklanmanın arkasında hangi odak, devlet, grup ya da kişiler olabileceğine yönelik açıklamaları etrafında oluşturulmuştur. Sabah Gazetesinde yapılan haberde Kasım Cömert Tokayev'in "20 Bin Haydut Almatı'ya Saldırdı" ifadesi ile ayaklanmada büyük bir kitlenin rol aldığını belirtmiştir.

3.3.1. Nedensellik/ Sorumluluk Çerçevesi Haberlerinde Kullanılan Görseller

Nedensellik çerçevesi kapsamında değerlendirilen haberlerde üç gazetede haberlerin tamamında görsel kullanımına gidilmiştir. Sabah ve Hürriyet gazetelerinde en fazla Kazak Devlet Yetkilileri fotoğrafı kullanılsa da bu fotoğraflar suikastın nedenselliğine ilişkin haberlerde kullanıldığından spesifik bir nedeni olmaksızın değerlendirilmesi de mümkündür. Burada asıl önem arz eden ayaklanma, yangın ve asker gösterilerine ait fotoğraflardır.

Tablo 13. Nedensellik/ Sorumluluk Çerçevesin Haberlerindeki Görsellerin Dağılımı

	Sabah	Hürriyet	Cumhuriyet
Kazak Devlet Yetkilileri	5	5	1
Türk Devlet Yetkilileri	3	-	-
Yangın/Olay	4	4	4
Asker	3	1	2

Gazetelerin ayaklanmanın nedenselliğini ve ayaklanmadan sonra neler ortaya çıktığını anlatmak için ayaklanmaya ilgili ve isyan eden insanlar fotoğrafının sıklıkla kullanması çerçeveleme yaklaşımı doğrultusunda bir anlam ifade etmektedir. Aynı şekilde Sabah Gazetesinde Türk Devlet Yetkilileri fotoğraflarının da sık kullanımı, Türk tarafının bu husustaki açıklamalarına sıklıkla yer verilmesiyle açıklanabilir. Cumhuriyet Gazetesi ise nedensellik çerçevesine dâhil olan haberlerde en yoğun şekilde olay ve olay sırasında yaşanan yangın fotoğraflarını kullanmıştır, daha sonra ise 2 defa asker fotoğrafları yer almıştır. Sonuç olarak, Sabah Gazetesi diğer gazetelere göre Kazak ve Türk Devlet Yetkililerine daha çok yer vermiştir.

3.3.2. Nedensellik/ Sorumluluk Çerçevesi Haberlerinin Kaynakları

Kazak Devlet Yetkilileri açıklamalarının gazete muhabirleri tarafından haberleştirilmesi sebebiyle Sabah Gazetesi en yoğun şekilde kendi muhabirlerini kaynak göstermiştir. Ayaklanmaya ilişkin açıklamaların, Kazak-Türk Devlet Yetkililerinin tarafından sıklıkla dile getirilmesi bunun en büyük sebebidir.

Tablo 14. Nedensellik/ Sorumluluk Çerçevesin Haberlerindeki Haber Kaynaklarının Dağılımı

	Sabah	Hürriyet	Cumhuriyet
Sabah Gazetesi Muhabirleri	5	-	-
Hürriyet Gazetesi Muhabirleri	-	3	-
Cumhuriyet Gazetesi Muhabirleri	-	-	5

Tablodan da anlaşılacağı üzere nedensellik/ sorumluluk çerçevesi haberlerinin kaynaklarında Hürriyet ve Cumhuriyet gazeteleri tıpkı Sabah Gazetesi gibi haberlerinde kendi muhabirlerini kaynak göstermiştir.

3.3.3. Nedensellik/Sorumluluk Çerçevesi Haberlerinde Aktarılan Açıklamalar

Nedensellik çerçevesinde yer alan Sabah, Hürriyet ve Cumhuriyet gazeteleri haberlerinde en çok Kazak Devlet Yetkililerinin açıklamalarına yer vermiştir. Sabah Gazetesinde 8 defa; Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinde 5 defa Kazak Devlet Yetkilileri açıklama yapmıştır.

Tablo 15. Nedensellik/ Sorumluluk Çerçevesi Haberlerindeki Aktarılan Açıklamaların Dağılımı

	Sabah	Hürriyet	Cumhuriyet
Kazak Devlet Yetkilileri	8	5	5
Türk Devlet Yetkilileri	1	-	4
Dış İşleri Bakanlığı	1	-	-
KGAÖ Genel Sekreteri	-	1	-

Ayrıca Cumhuriyet Gazetesinde 4 defa Türk Devlet Yetkililerinden, Sabah ile Hürriyet gazetelerinde ise 1 defa Dış İşleri Bakanlığında ve 1 defa KGAÖ Genel Sekreterinden açıklama yapılmıştır. Tabloda her üç gazetenin de ayaklanmaya dair devlet yetkililerinin açıklamalarına yer vermiştir. Bu çerçeveye göre Devlet yetkilileri gerçekleşen ayaklanmada kimlerin neden rol aldığını açıklamaktadır. Üç gazetenin de yetkililerinin yaptığı açıklama ile birlikte ayaklanmada kimin suçlu olduğuna dair yapılan açıklamaların yer aldığı haberleri yayımlamıştır.

3.3.4. Nedensellik/ Sorumluluk Çerçevesi Haberlerindeki Alt Başlıklar

Sabah Gazetesi nedensellik çerçevesi kapsamında ele alınan haberlerde toplam 6 alt başlığa; Hürriyet ve Cumhuriyet gazeteleri 5 alt başlığa yer vermiştir. Sabah Gazetesi bu çerçevede yer alan haberlerinde yüksek sayıda alt başlık kullanımına gitmiştir.

Tablo 16. Nedensellik/ Sorumluluk Çerçevesinin Haberlerindeki Alt Başlıkların Dağılımı

	Sabah	Hürriyet	Cumhuriyet
“Protestolar nedeniyle” mesajı	3	3	1
Teröristleri öldürmek için	1	-	1
“Zam nedeniyle” mesajı	-	1	3
Hayat normale dönüyor ifadesi	1	-	-
Uçak seferleri durdu	1	1	-

Sabah Gazetesinde ayaklanmada protestolar nedeniyle ortaya çıkan sorumluluklara ilgili 3 alt başlık; terörlere karşı 1 alt başlık; uçak seferlerinin durduğu hakkında 1 alt başlık yer almıştır. Hürriyet Gazetesinde 3 defa protestolar nedeniyle ortaya çıkan sorumlulukla ilgili; Cumhuriyet Gazetesinde ise 3 defa zam sebebi ile olan olayın haberleştirilmesi bağlamında alt başlıklar öne çıkarılmıştır.

3.3.5. Nedensellik/Sorumluluk Çerçevesi Haberlerindeki Son Cümleler

Sabah Gazetesinde nedensellik çerçevesine dâhil olan haberlerinin son cümleleri incelendiğinde protestolar sebebiyle ortaya çıkan sorunların teröristler tarafından gerçekleştirildiği vurgulanmıştır. Toplam 5 haberin 3'ünün son cümleleri bu mesajı içermektedir. Sabah Gazetesi bunun dışında 1 defa "Türkiye yardıma hazır" konusundaki ve 1 tane de teröristlere karşı operasyona ilgili mesajlara son cümlelerde yer vermiştir.

Tablo 17. Nedensellik/ Sorumluluk Çerçevesin Haberlerindeki Son Cümlelerin Dağılımı

	Sabah	Hürriyet	Cumhuriyet
Protestolar sebebiyle ortaya çıkan sorunlara ilişkin ifadeler			
"Türkiye yardıma hazır" mesajı	3	2	2
KGAÖ dan asker	1	-	-
Gençlerin demokrasi talebi ifadesi	-	-	2
Teröristlere karşı operasyonlar ifadesi	-	-	1
"Protestoların talep sonuçları" mesajı	1	1	-
	-	-	1

Hürriyet Gazetesi haberleri ise 2 defa protestolar sebebiyle ortaya çıkan sorunlar; 1 defa teröristlere karşı operasyonlara alakalı son cümleler yazmıştır. Cumhuriyet Gazetesi de sonlandırırken protestolar sorunu ve KGAÖ asker yardımı olarak bilgilendirmeye yer vermiştir. Cumhuriyet Gazetesi aynı zamanda gençlerin demokrasi talebi ile protestolar talebinin sonuçlarına yönelik mesajlara da vurgu yapmıştır.

3.4. İnsani Boyut Çerçevesi

Bu çerçevede Kazakistan ayaklanmasının başlangıcından sonra bir haftanın geçmesinin ardından hayatın normale döndüğüne dair haberler yapılmıştır. Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü (KGAÖ)'ne bağlı askeri birliklerin de Kazakistan'da konuşlanması ve enkazın kaldırıldığına dair haber çerçeveleri incelenmiştir.

3.4.1. İnsani Boyut Çerçevesi Haberlerinde Kullanılan Görseller

Sabah Gazetesi haberlerin tamamında görsel kullanımına gitmiştir. Ancak Hürriyet ve Cumhuriyet gazeteleri Sabah Gazetesine göre daha az görsel kullanmıştır. Çerçevenin konusu sebebiyle her üç gazetede yoğun şekilde olay ve olay içerisinde gerçekleşen yangın; Kazakistan'a yardıma gelen Rus askeri, Kazak Devlet Yetkilileri fotoğrafları kullanmıştır.

Tablo 18. İnsani Boyut Çerçevesi Haberlerindeki Görsellerin Dağılımı

	Sabah	Hürriyet	Cumhuriyet
KZ askeri	3	-	1
Yangın/Olay	2	2	3
Kazak Devlet Yetkilileri	3	3	1
Türk Devlet Yetkilileri	2	-	-
Yardım Eden Rus Askeri	2	-	-
Olay İçerisindeki İnsanlar	1	-	-

Sabah Gazetesi bu çerçeve haberlerinde oluşan tüm mesajlarda görseller kullansa da Hürriyet Gazetesi sadece olaya ilgili 2; Kazak Devlet Yetkililerinin 3 fotoğrafı, Cumhuriyet Gazetesi ise 3 ayaklanmadaki yangın; 1 olaydaki kazak askerleri ve 1 Kazak Devlet Yetkililerinin görsellerine yer vermiştir.

3.4.2. İnsani Boyut Çerçevesi Haberlerinin Kaynakları

Bu çerçevede yer alan haberlerde üç gazete de tamamen kendi muhabirlerini kaynak göstermiştir. Sadece 1 defa Cumhuriyet Gazetesi Anadolu Ajansı haberinden kaynak almıştır. Gazetelerde Türk ve Kazak medyasını kaynak gösterdiği haberler genellikle Türkiye ve Kazakistan adına gerçekleşen uygulamalar ve anmaların yer aldığı haberlerdir.

Tablo 19. İnsani Boyut Çerçevesi Haberlerindeki Haber Kaynaklarının Dağılımı

	Sabah	Hürriyet	Cumhuriyet
Sabah Gazetesi Muhabirleri	4	-	-
Hürriyet Gazetesi Muhabirleri	-	2	-
Cumhuriyet Gazetesi Muhabirleri	-	-	4
AA	-	-	1

Tablodan da anlaşılacağı üzere insani boyut çerçevesi haberlerinin kaynaklarında Hürriyet ve Cumhuriyet gazeteleri tıpkı Sabah Gazetesi gibi haberlerinde kendi muhabirlerini kaynak göstermiştir.

3.4.3. İnsani Boyut Çerçevesi Haberlerinde Aktarılan Açıklamalar

Tablo 20'ye göre Hürriyet Gazetesi çok az sayıdaki açıklamaya yer vermiştir. Bunlar 2 defa Kazak Devlet Yetkilileri açıklaması gerçekleşen konuşmalardan oluşmaktadır. Bunların dışında insani boyut çerçevesinde Sabah Gazetesi 1 defa Kazak Devlet Yetkilileri; 2 defa Türk Devlet Yetkilileri; 1 defa Rus Devlet Yetkilileri; 2 defa Türk Devletleri Teşkilatı ve 1 defa Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütü Genel Sekreteri açıklamalarına yer vermiştir. Cumhuriyet Gazetesi ise 3 defa Kazak Devlet Yetkililerinin; 2 Türk Devlet Yetkililerinin; 2 Rus Devlet Yetkililerinin açıklamalarına yer verilmiştir.

Tablo 20. İnsani Boyut Çerçevesi Haberlerindeki Aktarılan Açıklamaların Dağılımı

	Sabah	Hürriyet	Cumhuriyet
Kazak Devlet Yetkilileri	1	2	3
Türk Devlet Yetkilileri	2	-	2
Rus Devlet Yetkilileri	1	-	2
TDT	2	-	-
KGAÖ Genel Sekreteri	1	-	-

Dolayısıyla Hürriyet Gazetesi insani boyut çerçevesindeki haberlerde diğer gazetelere göre daha az aktarılan açıklamaya yer vermiştir. Açıklamalara en çok Sabah Gazetesi yer vermiştir.

3.4.4. İnsani Boyut Çerçevesi Haberlerindeki Alt Başlıklar

Sabah Gazetesi en yoğun şekilde Türk Devletleri Teşkilatı yardımı hazır mesajlarını içeren alt başlıklar kullanmıştır. Bunun dışında alt başlık olarak 2 defa Türk Devlet Yetkilileri açıklamaları ve 2 defa "Rus "Barış Gücü" gönderdi" gibi cümleler öne çıkarılmıştır.

Tablo 21. İnsani Boyut Çerçevesi Haberlerindeki Alt Başlıkların Dağılımı

	Sabah	Hürriyet	Cumhuriyet
Ayaklanmaya dair ifadeler/ Almatı'da Olay	-	2	1
TDT yardımı hazır mesajı	4	-	-
Rus "Barış Gücü" Gönderdi mesajı	2	-	1
Türk Devlet Yetkilileri: "Katkıya Hazır" mesajı	2	1	2

Hürriyet Gazetesi 2 defa ayaklanmaya dair ifadelere; 1 defa Türk Devlet Yetkililerinin açıklamalarına alt başlık olarak yer vermiştir. Cumhuriyet Gazetesi ise insani boyut çerçevesine uygun şekilde 1 defa Rusya yardımı; 2 defa Türk Devlet Yetkililerinin diplomatik içerisindeki açıklamaları; 1 defa ayaklanmaya dair ifadeleri hakkında alt başlıklar gerçekleştirmiştir.

3.4.5. İnsani Boyut Çerçevesi Haberlerindeki Son Cümleler

Sabah Gazetesi son cümlelerinde Türk-Kazak ve Kazak-Rus dostluğuna dair açıklama ve ifadeler yer vermiştir. Hürriyet Gazetesi KGAÖ asker yardımı ve Nazarbayev hakkında son cümleleri tamamlamıştır. Cumhuriyet Gazetesi ise insani boyut çerçevesi haberlerini çoğunlukla Türkiye'nin yardıma hazır olduğuna ilişkin ifadeleri ve 2 defa ABD'den "Kazakistan'a KGAÖ'nün yardım etmesi ve asker göndermesine karşı fikir" vurguladığı mesajlarıyla noktalamıştır.

Tablo 22. İnsani Boyut Çerçevesi Haberlerindeki Son Cümlelerin Dağılımı

	Sabah	Hürriyet	Cumhuriyet
Türkiye'nin yardıma hazır olduğuna ilişkin ifadeleri	1	-	2
Rusya'nın asker göndermesine ilişkin ifadeler	1	-	-
KGAÖ'den asker göndermesine ilişkin ifadeler	2	1	-
Nazarbayev hakkında ifadeler	-	1	-
ABD'den karşılıklılık ifadesi	-	-	2

İnsani boyut çerçevesi haberlerindeki son cümle kullanmasını sonlandırırken Hürriyet Gazetesi haberlerinde en az son cümle kullanmıştır. Sabah Gazetesi ise en çok KGAÖ'den asker göndermesine ilişkin ifadelerle yönelik açıklamalar ve ifadeler yer vermiştir.

3.5. Adli Soruşturma Çerçevesi

Bu çerçevede ayaklanma sürecindeki tüm adli soruşturma, kovuşturma süreci, tutuklama ve gözaltı ile ilgili yetkililerin soruşturmaya yönelik açıklamaları ve soruşturma ekibinin çalışmalarına yönelik konular haberlerde öne çıkarılmıştır. Bu çerçevede 2 Sabah Gazetesi; 5 Hürriyet Gazetesi; 2 de Cumhuriyet Gazetesi haberi mevcuttur.

3.5.1. Adli Soruşturma Çerçevesi Haberlerinde Kullanılan Görseller

Sabah Gazetesi haberlerinde 2 defa asker gösterileri; 1 Kazak Devlet Yetkilileri ve 1 olay içindeki insanlar görsel kullanımına gidilmiştir. Hürriyet Gazetesi adli soruşturma çerçevesi haberlerinde 5 defa asker fotoğrafları; 3 defa Kazak Devlet Yetkilileri; 2 defa yangın ve 2 defa olay içerisindeki insanlara dair görselleri öne çıkarmıştır. Cumhuriyet Gazetesi ise 3 defa olay ve olay içerisindeki insanlar; 1 defa yangın fotoğrafına haberlerinde yer vermiştir.

Tablo 23. Adli Soruşturma Çerçevesi Haberlerindeki Görsellerin Dağılımı

	Sabah	Hürriyet	Cumhuriyet
Asker	2	5	-
Kazak Devlet Yetkilileri	1	3	1
Olay İçerisindeki İnsanlar	1	2	3
Yangın	-	2	-

Tablo 23'te Hürriyet Gazetesi diğer gazetelere göre daha çok asker görselin kullanmıştır. Sonuç olarak da adli soruşturma çerçevesi haberlerinde en çok Hürriyet Gazetesi görsellere yer vermiştir. En az olarak Cumhuriyet Gazetesi görseller kullanmıştır.

3.5.2. Adli Soruşturma Çerçevesi Haberlerinin Kaynakları

Aşağıda yer alan tablo 24'te de daha net görüleceği üzere Sabah Gazetesi bu çerçevede tamamen kendi muhabirlerini kaynak göstererek haberlerini yayınlamıştır. Hürriyet Gazetesi en çok kendi muhabirlerini ve 1 defa Rus haberlerinden kaynak göstermiştir. Cumhuriyet Gazetesi ise 1 defa Cumhuriyet Gazetesi muhabiri ve 1 defa Kazakistan Yerel Basınına kaynak göstererek göz altılara yönelik bilgilendirme içeriği olan haberleri yayınlamıştır.

Tablo 24. Adli Soruşturma Çerçevesi Haberlerindeki Haber Kaynaklarının Dağılımı

	Sabah	Hürriyet	Cumhuriyet
Sabah Gazetesi Muhabirleri	2	-	-
Hürriyet Gazetesi Muhabirleri	-	4	-
Cumhuriyet Gazetesi Muhabirleri	-	-	1
Rus Haberleri	-	1	-
Kazakistan Yerel Basını	-	-	1

Elde edilen bulgular bağlamında Hürriyet Gazetesinin diğer gazetelere göre ayaklanma haberinde kendi muhabirlerinden daha fazla yararlandığı sonucuna erişilmiştir.

3.5.3. Adli Soruşturma Çerçevesi Haberlerinde Aktarılan Açıklamalar

Adli soruşturma çerçevesi haberlerinde üç gazetede de Kazak Devlet Yetkililerinin açıklamaları haberin ana unsurunu oluşturmaktadır. Bunun dışında ise 1 defa da Nazarbayev'e ilgili Nazarbayev Sözcüsünün açıklaması yer almıştır.

Tablo 25. Adli Soruşturma Çerçevesi Haberlerindeki Aktarılan Açıklamaların Dağılımı

	Sabah	Hürriyet	Cumhuriyet
Kazak Devlet Yetkilileri	4	3	2
Nazarbayev Sözcüsü	-	1	-

Tablo 25’te adli soruşturma çerçevesi haberlerin diğer kategorilere göre daha çok Kazak Devlet Yetkilileri açıklamalarına yer verdiği ve onun içinde en çok Sabah Gazetesi Kazak Devlet Yetkililerinin açıklamaların kullandığı sonucuna varmaktadır.

3.5.4. Adli Soruşturma Çerçevesi Haberlerindeki Alt Başlıklar

Sabah Gazetesi bu çerçevede bulunan haber içerisinde 1 defa gözaltına alınan protestoculara ilişkin ifadeler ve 1 defa “Vatana ihanet” ten gözaltına alınanlara ilişkin ifadeleri alt başlıkta kullanmıştır. Hürriyet Gazetesi gözaltına alınan protestoculara ilişkin ifadelerle 3 defa; hayatını kaybedenlere ilişkin ifadelerle 2 defa ve Nazarbayev hakkında 2 defa alt başlıklara yer vermiştir. Cumhuriyet Gazetesi ise bu çerçevede 1 defa gözaltına alınan protestoculara ilişkin ifadeler; 1 defa Hayatını kaybedenlere ilişkin ifadeler; 1 defa da Olağanüstü hâl (OHAL) ilanı ile kullanılan ifadelerle ilgili mesajı öne çıkarmıştır.

Tablo 26. Adli Soruşturma Çerçevesi Haberlerindeki Alt Başlıkların Dağılımı

	Sabah	Hürriyet	Cumhuriyet
Gözaltına alınan protestoculara ilişkin ifadeler	1	3	1
Hayatını kaybedenlere ilişkin ifadeler	-	2	1
OHAL ilanı ile kullanılan ifadeler	-	-	1
Nazarbayev hakkında	-	2	-
“Vatana ihanet” ten gözaltına alınanlara ilişkin ifadeler	1	-	-

Sabah Gazetesi bu çerçevede bulunan 2 haber içerisinde 2 alt başlık kullanmıştır ve gözaltına alınan protestoculara ilişkin ifadeler ile “Vatana ihanet” ten gözaltına alınanlara ilişkin ifadelerle yer vermiştir. En çok Hürriyet Gazetesi alt başlıklara yer verse, bu çerçevede en az alt başlıklar Cumhuriyet Gazetesi kullanmıştır.

3.5.5. Adli Soruşturma Çerçevesi Haberlerindeki Son Cümleler

Haberlerin son cümleleri incelendiğinde Sabah Gazetesinin protestocular ve ihanet ifadelerini ön plana çıkardığını anlıyoruz. Hürriyet Gazetesinde ise son cümle yoğun şekilde Nazarbayev hakkında ve 1 defa çatışmalara ilişkin ifadelerdir. Cumhuriyet Gazetesinde toplam 2 haberin biri çatışmalara ilişkin ifadeler, diğeri ise protestocunun öldüğü yönündeki ifadeler üzerine olmuştur.

Tablo 27. Adli Soruşturma Çerçevesi Haberlerindeki Son Cümlelerin Dağılımı

	Sabah	Hürriyet	Cumhuriyet
Protestocular ve ihanet ifadesi	1	-	-
“Protestocular arttı” mesajı	1	-	-
Çatışmalara ilişkin ifadeler	-	1	1
Nazarbayev hakkında ifadeler	-	3	-
Protestocunun öldüğü yönündeki ifadeler	-	-	1

Tablo 27’de akılda kalması istenen diğer bir husus ise Hürriyet gazetesinde en fazla yer alan Nazarbayev hakkında ifadelerdir. Adli soruşturma çerçevesi haberlerindeki son cümlelerin çoğunu protestocular ve çatışmalara ilişkin ifadeler üzerinde olmuştur. Dolayısıyla adli soruşturma çerçevesi haberleri Kazakistan’da gerçekleşen ayaklanmada protestocular en baskın şekilde olduğu sonucuna varmıştır.

Sonuç

Bu çalışma Türk basınında Sabah, Hürriyet, Cumhuriyet gazetelerinde 03 Ocak 2022 ve 10 Ocak 2022 arasında gerçekleşen Kazakistan ayaklanmasındaki haber çerçevelerini tespit etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda Tankard’ın (2001: 101) haber çerçeveleme yaklaşımından 5 temel analiz unsuru ortaya konmuştur. Bunlar: alt başlıklar, fotoğraf, kaynak seçimleri, alıntılar ve son cümleler kıstaslarına uygun olarak veri toplanmıştır. Elde edilen verilerin bu temalara uygun şekilde kodlamaları gerçekleştirilmiştir.

Bu bağlamda elde edilen sonuçlara göre ilişkiler çerçevesi bağlamında Sabah gazetesinde 9, Hürriyet gazetesinde 12, Cumhuriyet gazetesinde 11 haber yer almıştır. Bu çerçeve içerisinde değerlendirilen Sabah gazetesi haberlerinde toplam 7 fotoğraf; Hürriyet gazetesi haberlerinde toplam 11 fotoğraf; Cumhuriyet gazetesi haberlerinde ise toplam 5 fotoğraf kullanılmıştır. Hürriyet gazetesinin gerek görsel kullanımı gerekse konu dağılımı bakımından daha fazla yer verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Haber kaynaklarının dağılımı açısından Sabah ve Hürriyet 11 kaynakla eşit sayıda, Cumhuriyet gazetesi ise 10 kaynakla kendi muhabirlerini kaynak olarak göstermiştir. Aktarılan açıklamalar bakımından en çok Kazak devlet yetkililerin açıklamaları yer almıştır. Dağılım açısından Hürriyet gazetesinde 12, Sabah ve Cumhuriyette 10 defa açıklama yapıldığına dair haber yapılmıştır. Kullanılan alt başlıklarda en çok Sabah ve Cumhuriyet gazetesinde ayaklanmaya dair ifadeler kullanılmıştır. Hürriyet gazetesinde ise en çok Nazarbayev hakkındaki alt başlıklar kullanılmıştır. Son cümleler dağılımı bakımından en fazla Hürriyet gazetesinde yer almıştır.

Terörizm çerçevesine göre; Sabah ve Cumhuriyet gazetelerinde 6, Hürriyet gazetesinde 5 tane haber bulunmaktadır. En çok görsele yer veren gazete Hürriyet gazetesidir. En az Cumhuriyet gazetesidir. Kaynakları bakımından Hürriyet gazetesi en çok kendi muhabirlerini kaynak göstermiştir. Aktarılan açıklamaların dağılımına göre en fazla Sabah gazetesinde Kazak devlet yetkililerin açıklamalarına yer verilmiştir. Alt başlıkları bakımından en çok Sabah gazetesinde ayaklanmaya dair ifadeler, Hürriyet gazetesinde ise Rus askeri hakkında alt başlıklar verilmiştir. Bu bağlamda en az Cumhuriyet gazetesi ayaklanma hakkında alt başlık kullanmıştır. Son cümlelerin dağılımına göre en çok teröristlere karşı operasyon ifadeleri geçmiştir.

Nedensellik/Sorumluluk çerçevesine göre, Sabah ve Cumhuriyet gazetelerinde 5, Hürriyet gazetesinde 3 haber yer almaktadır. Görselleri bakımından Sabah gazetesinde en çok Kazak devlet yetkilileri ve ayaklanmada yaşanan yangın olayları hakkındaki görseller kullanılmıştır. En az Cumhuriyet gazetesinde bulunmaktadır. Kaynakları bakımından en çok Sabah ve Cumhuriyet gazetelerinin kendi muhabirleri kaynak olarak gösterilmiştir. Haberlerde aktarılan açıklamaların dağılımına göre en çok Sabah gazetesinde Kazak devlet yetkililerinin açıklamaları kullanılmıştır. Alt başlıkların dağılımı bakımından en çok Sabah gazetesi haberlerde alt başlık kullanmıştır. Son cümlelerin dağılımına göre en fazla Sabah gazetesi 3 haberde protestolar sebebiyle ortaya çıkan sorunlara yer vermiştir. Hürriyet gazetesi 2, Cumhuriyet gazetesi de 2 defa yer vermiştir. Bu bağlamda Sabah gazetesinde daha çok Nedensellik/Sorumluluk çerçevesine göre haberlere yer verilmiştir.

İnsani Boyut çerçevesine göre; Sabah ve Cumhuriyet 4, Hürriyet gazetesinde 2 haber yer almaktadır. Görsellerin dağılımı bakımından en fazla görsel Sabah gazetesi kullanmıştır. Kaynakların dağılımı bakımından en fazla Sabah ve Hürriyet gazetesi, en az ise Cumhuriyet gazetesi kaynak kullanmıştır. Haberlerde aktarılan açıklamaların dağılımı bakımından en fazla Cumhuriyet gazetesinde Kazak devlet yetkililerinin açıklamalarına yer verilmiştir. Aynı zamanda Sabah gazetesi de Türk devlet yetkililerinin ve Türk Devlet Teşkilatı'nın (TDT) açıklamalarına, Hürriyet gazetesi ise 2 defa Kazak devlet yetkililerinin açıklamalarına dair haber yapmıştır. Alt başlık olarak en fazla Sabah gazetesi Türk Devletleri Teşkilatı'nın (TDT) yardıma hazır olduğuna dair haber alt başlığı kullanmıştır. En az alt başlığı Hürriyet gazetesi kullanmıştır. Haberdeki son cümlelerin dağılımında, en fazla Cumhuriyet ve Sabah, en az ise Hürriyet gazetesi son cümle kullanmıştır. Bu çerçeveye göre en fazla Sabah gazetesi belirlenen konulara yer vermiştir.

Adli Soruşturma çerçevesine göre Sabah ve Cumhuriyet gazetesi 2 haber, Hürriyet gazetesinde 4 haber yer almıştır. Görselleri bakımından en fazla Hürriyet gazetesi asker görselleri kullanmıştır. Kaynakları bakımından en çok Hürriyet gazetesi kendi muhabirlerini kaynak olarak kullanmıştır. Haberlerde aktarılan açıklamaların dağılımına göre en çok Sabah gazetesi Kazak devlet yetkililerin açıklamalarına yer vermiştir. Alt başlıkları bakımından en çok Hürriyet gazetesi alt başlık kullanmıştır. Haberlerde kullanılan son cümlelerin dağılımına göre; en çok Hürriyet gazetesi Nazarbayev hakkında ifadeler kullanmıştır. Bu bağlamda Adli soruşturma çerçevesine göre en çok Hürriyet gazetesindeki haber içeriklerine ait örnekler kullanılmıştır.

Yapılan araştırmanın neticesinde elde edilen bulgular çerçevesinde Sabah gazetesinin daha çok devlet yanlısı olduğu, devlet otoritesinin yanında haberler yayımladığı ve böylece devlet otoritesini vurgulayacak türden bir çerçeve ya da algı oluşturduğu, Cumhuriyet gazetesinin daha liberal açıklamalar yaptığı, Hürriyet gazetesinin de yayıncılık anlayışının getirdiği şekilde ortalama ve ana akım bir düzlemde faaliyet gösterdikleri, Kazakistan halk ayaklanması örneğinde tekrarda ortaya konularak ispatlanmıştır.

Öneriler

Bu çalışma nicel bir yaklaşımla gerçekleştirilmiştir. Bundan sonraki çalışmalar haberlere verilen tepkilerin ölçülebilmesi adına haberlere yapılan görüşler ve yorumlar üzerinden nitel bir değerlendirme şeklinde gerçekleştirilip haber çerçevelerinin kamuoyundaki yansımalarının neler olduğu araştırılabilir. Bu araştırmada Kazakistan ayaklanması incelenmiştir ve bundan sonraki çalışmalarda başka bir araştırma nesnesinin ele alınması tavsiye edilebilir.

Kaynakça

- Erdoğan, İ. (2008). Haber Çerçeveleme: Kuram ve Tipoloji. Marmara İletişim Dergisi.
- Goffman, E. (1974). Frame Analysis: An Essay on the Organization of Experience. Boston: Harvard University Press.
- Gügünağaoğlu, C. (2020). Haber Çerçeveleme Kuramı Bağlamında Anadolu Ajansı ve TASS Haber Ajansı'nın Karlov Suikasti Haberleri. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İlhan, E. (2022). Kazakistan'da Yaşanan Hükümet Karşıtı Ayaklanma Olayının Türk Cumhuriyetleri'nde Medyaya Yansıması. Sakarya Üniversitesi Türk Akademi Dergisi, 1(1): 28-38.
- Kaya, A. E. (2010). Cumhuriyet Gazetesi'nin Kuruluşundan Günümüze Kısa Tarihi. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi (39): 75-91.
- Kılıç, S. (2021). Türk Yazılı Basınında Covid-19 Haberlerinin Çerçevenmesi. Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 0(35): 317-337.
- Özkır, Y. (2013). Hürriyet Gazetesi'nin Kimliği. Iğdır Üniversitesi / Iğdır University Sosyal Bilimler Dergisi (3): 45-70.
- Tankard, J.W. (2001). "The Empirical Approach To The Study Of Media Framing" (Lawrence Erlbaum b.). (S. G. (Reese, Dü.) Mahwah, NJ:: Framing public life.
- Tutar, H., & Erdem, A. T. (2020). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin.
- Uzun, Y., & Nisan, F. (2018, Mayıs). 16 Nisan 2017 Anayasa Değişikliği Referandum Sürecinin Ulusal Basındaki Haber Çerçevenmesi Üzerine Bir Çalışma. İNİF E-DERGİ, 3(1): 159-176.
- Yılmaz, M. (2021). Etik Açısından Sabah Gazetesi Üzerine Bir İnceleme. Uluslararası İletişim ve Medya Araştırmaları Dergisi, 1(1): 43-64.
- Yılmaz, S. (2019). Afet İçerikli Haberlerin Afetlere Karşı Toplumsal Kapasite Geliştirmeye Etkisi. Doğal Afetler ve Çevre Dergisi, 5(2).